

САКРАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ВИШИВКИ ВЕСІЛЬНОГО РУШНИКА ЗІНЬКІВЩИНИ

Вишитий рушник з давніх часів є одним із національних символів України. Він символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові до своїх дітей, родоводу, Батьківщини. Очевидно, саме через це українці сьогодні зберігають як реліквію, тому старі домоткані рушники неохоче передають в музеї та приватні колекції (рис. 1).

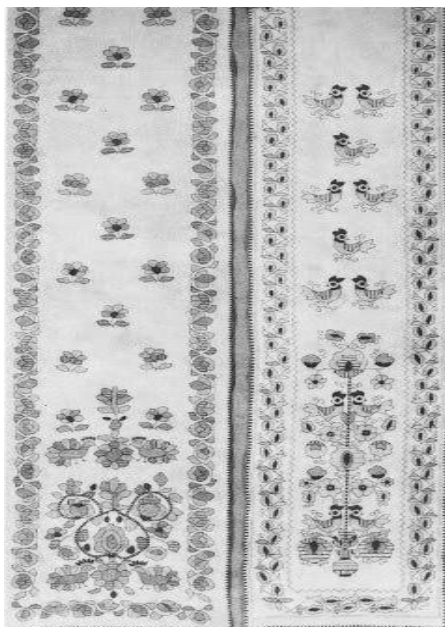

Рис.1 Рушники виконали майстри виробничого художнього об'єднання «Полтавчанка» середина ХХ століття

Характеристика локальних художньо-мистецьких, техніко-технологічних традицій та особливостей вишиваних виробів різних регіонів України, зокрема Полтавщини здійснена науковцями: Т. Кара-Васильєвою, І. Гончар, В. Титаренко, О. Москаленко та іншими. На жаль, в минулому етнографи мало звертали увагу на семантику рушників у ритуалах під час весілля, оскільки їм відводилась роль прикрас.

У весільному обряді на Полтавщині на початку ХХ століття нараховувалось 20 рушників. Сучасний обряд звужує до десятиох: основний рушник стелять молодим під ноги, один під коровай, під Євангеліє в церкву, два рушники на ікони Ісуса Христа та Богоматері, якими благословляють молодих, два під весільні хлібини, рушники для перев'язування старостів, а також чотири серветки для утримання свічок та вінців. Рушник, яким благословляють наречених, є основним у весільному циклі. Його вишиванню приділяли особливу увагу, адже він ставав оберегом майбутньої родини. Весільний рушник – це символ чистої, щасливої дороги в подружньому житті. Був він довгим (3-4 м), із вишуканим орнаментом. Священними символами весільних рушників є

Древо життя з квітами, листям барвінку, дубовими, березовими листочками. Вони віщували молодому подружжю народження міцних дітей: хлопчиків і дівчаток та продовження родоводу. Обов'язкова присутність вгорі обабіч Древа пари птахів, повернутих дзьобиками один до одного (рис.2).

Рис.2. Рушники «Древо життя» середина ХХ століття Полотно, рушниковий шов.

З країв весільного рушника – колосся, щоб життя було з хлібом і колосилося. Два вишиті кінці об'єднувало чисте поле. Вишивала їх дівчина-наречена у Великий піст, коли душа очищається від гріха, а тіло від зайвої ваги. Рушник має два крила, як поєднання двох протилежностей, двох доль – чоловічої та жіночої. Символи росту і благодаті, на весільному рушнику, покликані благословити і захистити це поєднання (рис.3).

Рис 3. Весільний рушник. Зіньків, Полтавщина. Кінець ХІХ – початок ХХ століття

Удовиченко Марія Андріївна – майстриня Зіньківщини, зазначила, що першою вишивають праву сторону рушника. «Це чоловіча сторона, і вона має енергетичний заряд «плюс». На цю сторону в майбутньому має стати наречений. Відповідно протилежний кінець рушника – жіночий, вишивається останнім і носить знак «мінус», на нього стає наречена. Щоб не сплутати, на яку сторону ставати, дівчата робили певні мітки на вишивці, а отже обидві сторони рушника ніколи не були однакові, на них можна було знайти декілька розбіжностей» (рис.4).

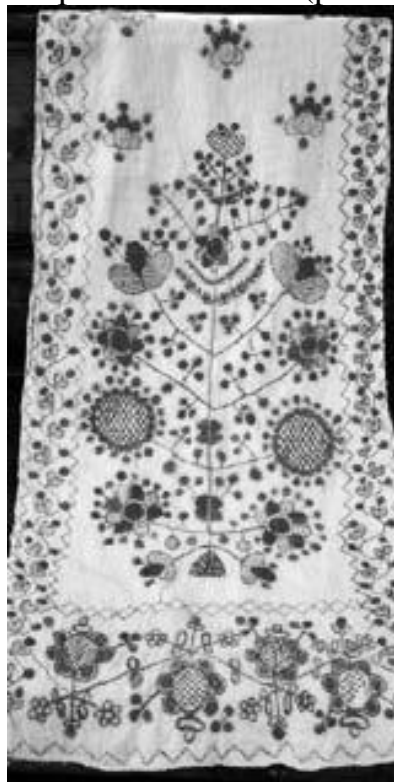

Рис.4. Рушник весільний. Зіньків, Полтавщина. Кінець XIX – початок XX століття

Після весілля рушники зберігаються в сім'ї молодих як символ щасливого сімейного життя в скрученому в трубочку вигляді, щоб будь-яка нечисть по колу ходила й зрозуміла, що тут їй нема чого робити. Найкраще було б особисто створити малюнок майбутнього рушника дівчині на виданні. Якщо у скрині зберігся рушник прабабусі, яка прожила довге щасливе подружнє життя, його можна було б взяти за зразок.

Сучасні майстрині вишивки у Зіньківському районі Полтавської області, переосмислюючи відомі форми орнаментики, шукають нові тематичні мотиви, прагнуть в образній формі відтворити наше сьогодення. Рушники Свириденко В.М., Силки Н.О., Удовиченко О.М. набувають монументально-декоративного звучання, перетворюються на тематичні полотна для окраси громадських інтер'єрів (рис.5).

Рис. 5. Символ родинного щастя на весільному рушнику
Свириденко В.М. Полотно, хрестик

Майстрині свідомо урізноманітнюють орнаментальні мотиви, адже основне їхнє завдання – створити емоційний образ, символ родинного щастя, взаємного кохання.

Весільний рушник – це особливе сакральне дійство, власний внесок у майбутнє новоствореної родини, оберіг щасливого подружнього життя.

*Богодиста Наталія
(Полтава, Україна)*

СУЧАСНІ ТА ТРАДИЦІЙНІ СПОСОБИ ФАРБУВАННЯ НИТОК ДЛЯ ВИШИВАННЯ

Вишивка – мистецтво всенародне і інтернаціональне за своєю суттю. У ній через віки пронесене і збережена колективна народна мудрість, художня пам'ять, естетичні ідеали краси. З давних давен дівчата сумлінно ставилися до мистецтва вишивання. Тому для вишивки ретельно підбирали не тільки візерунки і тканину, але і нитки. В народі говорять, що голка – як кисть для художника а нитки – це фарби. Саме з їх допомогою створюється неповторний візерунок, художній образ чи сюжет на тканині. Оскільки не завжди можливо підібрати всі необхідні для роботи кольори, то можна пофарбувати нитки в домашніх умовах. При цьому ви можете обрати, як традиційні, так і сучасні способи фарбування.

Нитки пряли з вичесаних волокон льону чи коноплі, намагаючись робити тонку й рівну нитку. Потім нитки білили, фарбували, натирали воском чи жиром [1, с. 25].

Нитки для вибілювання золили в діжках-«зільницях». У діжку складали намотані нитки, пересипали попелом із спалених дров і заливали окропом. Луг, що утворювався в діжці, поступово вибілював нитки. Потім нитки полоскали у чистій воді й висушували на сонці чи на морозі. У вишивці такі білі нитки часто комбінували із сірими чи зеленуватими